

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

159. An habens votum Religionis, seu castitatis peccet mortaliter
contrahendo matrimonium animo ingrediendæ Religionis antequam
consummet matrimonium? Et quid est sentiendum, quando quis absque
vilo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

compensare cum re superioris ordinis meritissima, ut qui debet pecuniam, quam absque vitæ, vel famæ detrimento restituere nequit, excusatur. At talis religio respectu continentie promissa: quamvis enim religio sit magnum Dei donum; id tamen est sponte eligenti. Unde negari non potest esse gravissimum onus, & tale, ut nemo sit illud subire compellendus, nisi se expressè obligaverit, & constat statum religiosum nisi sponte suscipiatur, difficiles solere exitus habere. Denique id manifestè ostenditur ex Extravaganti Ioan. XXII. *Antiqua concertationi de voto*; in qua decernit, eum, qui post contractum matrimonium ante consummationem invita vxore fuerat sacris initiatus, inducendum quidem, non compellendum ut Religionem ingrediat; nolentem autem ingredi, compellendum ut petente sponsa matrimonium consummet, cum tamen talis suscipiendo Ordinem Sacrum obligaverit se voto castitatis. Hæc enim sunt verba Pontificis: Ad ingressum huiusmodi (nempe Religionis) sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diocesanos instantè moneri præcipimus & induci: quod si forsitan renuerit adimplere ipsum, si sponsa eius insisterit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Vbi Glossa verb. *renuerit adimplere*, ait, Pontificem expressè supponere, licere illi renuere; quia aliàs non eius voluntati id relinqueretur, sed potius compelleretur. Si igitur ex hac decisione constat coniugem promotum ad ordinem Sacrum, post matrimonium ratum, cum possit castitatem in eo promissam observare religionem ingrediens, ad id non teneri, a fortiori non tenebitur qui ante matrimonium vouerit castitatem. Quare cum ille sit compellendus reddere debitum per Ecclesiasticam censuram post bimestre iure concessum, ut ibi deciditur, manifestum est illum non peccare, reddentem, sed potius si debitum negaret, verè peccaret. Hoc argumentum adèdè efficax esse censetur, ut meritò dicat Basil. Pontius, se non videre, quomodo stante dicta Pontificis decisione, sententia opposita defendi queat.

4. Et idèdè cum Perez idem dicendum esse puto; Si votum castitatis emitatur post matrimonium ratum. Probat rationibus numero præcedenti adductis, maximè decisione dictæ extravaganis, ubi dictum est; Deciditur sic sacris initiatum non teneri ad religionem, ut votum obseruet. Addo non teneri ingredi religionem, etiam si velit alter coniux cedere iuri suo, abstinens à debito petendo, nisi expressè voluisset, dami castitatem sic vouit, se ad religionem obligare, quamvis sciret non posse castitatem quam promisit observare, nisi ingrediendo religionem.

5. Sed pro Confessariis, & pro praxi hinc restant nonnulla circa votum suscipiendi Sacros Ordines, in quibus involuitur votum castitatis, & circa votum ingrediendi religionem, & circa votum non contrahendi matrimonium.

6. Et idèdè circa primum, assero cum Dicastillo ubi supra n. 115, quod licet per votum suscipiendi sacros Ordines missum ante matrimonium, contractus ipse matrimonij reddatur illicitus, si fiat animo non ingrediendi religionem; actus tamen coniugij illicitus non est; neque actus petendi; quia qui post tale votum contraxit, non tenetur religionem ingredi; cui obligationi, si esset, posset obstare actus primus, quo matrimonium consummatur. Quando autem votum illud sit post contractum, non redditur illicitus actus coniugalis primus; nisi quando vouens tunc aduertebat votum non posse

Tom. II.

implere, nisi religionem ingrederetur.

7. Circa secundum votum ingrediendi Religionem obseruandum est primum, actum coniugalem, quo matrimonium consummatur, reddi illicitum ipsi vouenti, nisi moralis certitudo sit, quod alter coniux daturus sit facultatem ingrediendi religionem, & præliturus omnia quæ requiruntur, ut possit tale votum implere. Ratio est, quia in eo primo actu, quo matrimonium consummatur, vouens redditur impotens ad ingrediendam religionem, nisi altero coniuge permittente, & ad requisita cooperante. Post primum verò actum coniugij, ceteri actus non sunt illiciti, quia nullo modo opponuntur, nec difficilius reddunt votum Religionis emissum. In quo Auctores plerique consentiunt.

8. Mihi tamen adhuc distinguendum videtur; nam si spes aliqua sit, quod coniux carens liberis concedet facultatem ingrediendi religionem, non concessurus si liberis habeat, videtur non posse petere, & cooperari ex parte sua ad apponendum impedimentum filiorum, quibus susceptis nec alter coniux permitteret ingredi, nec fortè iam poterit, quia filij indigebunt parentis assententia; si tamen nihil horum timeatur, liberè poterit petere, semperque, & in omni euentu petenti tenebitur reddere.

9. Circa tertium votum non contrahendi matrimonium, obseruandum est esse quidem illicitum ipsum contractum, post contractum verò nullo modo reddi illicitum actum coniugij, nec primum, quo matrimonium consummatur: nec secundum, & deinceps, ut rectè contra nonnullos aduertit Sanchez supra. Quia actus coniugij non est directè contra votum: nam consummare non est contrahere.

RESOL. CLIX.

An habens votum Religionis, seu Castitatis peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendi Religionis antequam consummet matrimonium?

Et quid est sentiendum quando quis abque ullo voto eo animo matrimonium contraheret? Ex part. 3. tit. 4. Ref. 280. alias 281.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondent Doctores communiter; quia facit grauem iniuriam alteri coniugi, cogere enim eius professionem expectare. Secundò ob periculum mutandi animum, & ita violandi votum. Tertio tali animo contrahens videtur Sacramento illudere. Et ita hanc sententiam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez ubi infra n. 7. & 10, quibus ego addo Coninch de Sac. disp. 23. dub. 3. n. 13. & Gurtierrez de matrim. cap. 25. num. 4. Hæc sententia est probabilior, & sequenda.

2. Non reticeam tamen contrariam sententiam esse probabilem, & ita illam vocat Sanchez de matr. lib. 1. disp. 43. n. 6. in fine, & n. 11. in fine. Primò, quia nulla infertur iniuria alteri, si religionem ante consummationem matrimonij ingrediatur, & contractus utrinque æqualis est, id enim alteri licet. Ergo, &c. Secundò, ubi actus nullam iniuriam irrogat, sed ingredi religionem post matrimonium ratum, non est contra iustitiam; ergo nec erit, si contrahatur eo animo. Et ita docet Calderinus in cap. rursus, qui cler. vel vouens. Scot. in 4. disp. 38. quæst. vnic. prope finem, ver. cõsimiliter si de peccato ageretur. Altiſiodorensis. lib. 3. summa trakt. 2. cap. 2. qu. 3. ad 3. Angelus ver. matrimonium 3. impedim. 5. n. 1. Caieranus in sum. ver. matr. cap. 1. ver. & scio peccatum esse, & Petrus Ledelma de

N n 3

matrim.

Sup. hoc infra in fine Ref. 219.

matr. q. 53. art. 1. dub. 1. concl. 2. quod cum Scoto asserit, nullam in hoc casu intervenire culpam, & hæc omnia à fortiori etiam procederent contra Cucchum lib. 5. insit. tit. 12. n. 20. Ledesinam in 2. part. 4. qu. 55. art. 2. & alios, quando quis absque vlllo voto eo animo matrimonium contraheret. Sed contraria sententia, ut dixi, est probabilior.

RESOL. CLX.

An femina, quæ contraxit matrimonium cum viro improporcionato, vel aliquantulum debili, ut facilius pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commode potest?

Et an in tali casu tale impedimentum censendum sit perpetuum, & matrimonium declarandum nullum?
Ex p. 3. tit. 4. Ref. 200. alias 201.

Sup. hoc late in Ref. seq. & in alia eius annot.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docent communiter Doctores, & inter illos Sanchez de *matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 93. n. 32.* quia cum verum sit matrimonium, ius sui corporis transtulit in virum. Ergo si commode potest sine magno incommodo aptam se reddere viro, teneatur. Et ita hanc sententiam nouissime docet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 14. diff. 18. n. 16.* præter Doctores veteres, inter quos est D. Thomas in *4. dist. 44. q. 1. art. 2. ad 5.*

2. Sed ego contrariam sententiam probabilem esse puto, quam docet Basilius Pontius de *matrim. lib. 7. cap. 62. num. 2.* qui pro hac sententia validas rationes adducit, præter auctoritatem Durandi, Paludani, & Gabrielis. Et ita Salmantica die 3. Aprilis, anno 1570. consultum respondisse testatur M. Luyfium Legionensem in causa matrimonij D. Francisci de Fonseca, & D. Ioannæ de Azeuedo.

3. Igitur in tali casu tale impedimentum censendum est perpetuum, & matrimonium declarandum nullum: nec femina tenetur huiusmodi remedia pati, sed à coniugij onere libera est, ut alteri nubat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez, respondetur, feminam pro contractum matrimonij ius suum tradere viro apto, non inepto, atque in non aptum nullum transferri ius. Ergo &c.

RESOL. CLXI.

An femina, quæ contraxit matrimonium cum viro improporcionato, vel debili, ut facilius pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commode potest?

Et distinguitur hac difficultas, quando defectus non prouenit ex muliere, sed ex viro, & si ex muliere prouenit, deciditur, quid est faciendum.

Et pro praxi queritur, an si vir trium annorum congressu, atque conatu claustra tamen femina non violauit, an inquam in tali casu matrimonium sit dissoluedum? Ex part. 3. addit. Ref. 3.

§. 1. **I**n part. 3. mearum resolutionum, tractat. 4. *Resol. 201.* opinio negatiua Baslij Pontij lib. 7. Ref. antecedens, & in Ref. seq. ex rationibus quas ipse adducit, & in fortioribus terminis hanc sententiam in causa matrimonij Illustrissimorum D. Francisci de Fonseca, & D. Ioan. de Azeuedo testatur consuluisse virum illum magnum Aloysium Legionensem Salmantica die 3. Aprilis anno 1570.

2. Sed aduersus illum nouissime, me etiam citato, insurgit Megalius in *promptuar. Theolog. tom. 1. ver. corruptio virginis, num. 5.* asserens hanc senten-

tiam esse contra sacros Canones, nimirum contra *cap. ex literis, & cap. fraternitati de frigidis & masculis, num. 2.* & Gabrielelem, & plurimum dolere hæc sententiam docere.

2. His tamen non obstantibus adhuc puto opinionem quam docui probabilissimam esse, pro cuius explanatione duæ sunt discutiendæ difficultates. Prima, an in tali casu mulier teneatur adhibere incisionem, si non adhibere periculum. Secunda, an si dissoluedum matrimonium. Et quoad primam difficultatem affirmatiuè respondet Megalius *ubi supra*, sed ego puto dissoluedum esse. Nam aut defectus naturalis est in muliere ob extraordinariam accidentem, aut mulier nullam paritur aegritudinem, seu defectum; per illam non stat, quo minus reddat obitum viro suo, sed defectus procedit ex illo, qui necesse habet (ignoscant quæso pudice aures) nimis improporcionatum, vel non ita firmiter erigit.

3. Hoc supposito, dico quod in primo casu si incisio non sit inductiua mortis, vel infirmitatis grauis, & periculosa, non solum potest, sed tenetur mulier illam pati, quia defectus prouenit ex seipso, & in eas angustias mulier sua culpa se coniecit, debuisse enim sibi prospicere ante nuptias. Verum in secundo casu, quando defectus non prouenit ex muliere, sed ex viro, ut est in casu de quo loquimur, tunc puto feminam non teneri ad incisionem tolerandam, etiam si modo facili efficiatur, hoc est, si vitæ periculum non adducat, puta cautio, vel apertura sigilli. Et hanc sententiam non solum tenet Pontius, & Ledesina de *matrim. quæst. 4. art. 1. circa fin.* ab ipso Sanchez citatus, sed etiam nouissime illam docet Galpar Hurtado insignis Theologus Societatis Iesuy, tract. de *matrim. disp. 12. diff. 8. num. 25.* quia, ait, *femina nullum est defectum, ut reddat, sed tantum viro; ergo ipsi tantum, & non femina incumbit vis remedio, quo defectus ipsi supplicatur: femina verò sufficere debuit verecundario: præsertim quod feminam præcipue virginitatis artificio corrumpi horreat quodammodo natura, & honestas ipsa difficilè patitur.* Ita Hurtado ino citato. Igitur femina, in casu de quo loquimur, nullam tenetur adhibere incisionem, etiam si medicis sine periculo illam aptam redderent, ut vir cum ipsa colorem consummare possit. Et hanc sententiam probabilissimam esse minime dubito, quidquid in contrarium asserat Megalius, & Sanchez, quibus ego addo Petrum Ochagauiam de *sacram. tract. 3. de impedim. matrim. q. 69. n. 16.*

4. Quoad secundam verò difficultatem, an si vir trium annorum congressu, atque conatu, claustra tamen non violauit, an, inquam, in tali casu matrimonium sit dissoluedum? & probabiliter affirmatiuè respondeo. Vnde notandum est cum Pontio, in contractu matrimonij celebrati in ordine ad copulam esse traditionem corporis apti in vltimum, etiam pro corpore apto. Tradit itaque femina corpus aptum, ut vtatur eo etiam vitæ se aptus, non verò se tradit inepto, cum sit contractus rei pro re æqualis æstimationis, non esse aliud, quam ut vir aptus tradatur, non esse aliud, quam ut vir aptus vtatur apto corpore. Si ergo ineptus fuerit ad corporis vsum, quod de se aptum est illi in vltimum traditur, nullum habet ius in matrimonio vitæ in corpus femine. Qui ergo impotens est ad virginitatem agnoscendam, cum reuera ille sit ineptus, nisi incidatur, nullum ius habet ad vsum, quia cum hoc ius solum conferri debeat ex vi contractus non contractus validus, nisi subintellecta conditione mutæ aptitudinis. Hæc Pontius.

§. Nec